05
S-67
1

CENZURAT

Anul II — Iunie 1934 — Nr. 3.

ȘCOALA BASARABEANĂ

Revistă de cultură pedagogică și de apărarea intereselor — învățătorești —

2.VII.1934

SUMAR:

Vl. Neaga . . . . Din trecutul școalei basarabene.
G. Rașcu . . . . Insula Șerpilor.
Tatiana Macovei . . Metoda Montessori.
V. Jepordei . . . Preotul și învățătorul.
Ilie Isbășescu . . . Nu vrem pământul nimănui (poezie).
I. Cioabă . . . Către tineri și bătrâni.
Spiru Vutcaru . . Coloniile școlare.
N. Olaru . . . . . Spre o nouă orientare.
I. C. . . . . . Biruința dreptății.
V. Voiciulis . . . Spre fuziune.
D. Diaconescu . . Gospodăria căminelor Astrei.
I. Pant. Cârlan . . Lecție practică.

ex 6461

Recenzii.

Cărți: „Cum se instruește copilul" de *Felix Klein*, traducere de d-prof *St Constantinescu*, recenzată de d-l *I. Pant Cârlan*.
Reviste. Bibliografie. Buletinul Asociației.

Din trecutul şcoalei basarabene.

Începuturile învăţământului primar rural.

Făcând abstracţie de cele 6 şcoli lancasteriene, înfiinţate în 1824, care, după cum am arătat în articolul precedent, n'au existat decât foarte puţin timp şi numai la oraşe, vedem că problema învăţământului primar rural, în timpul primelor trei decenii după răpire, nici n'a fost sesizată. Toată atenţia stăpânitorilor ruşi era concentrată asupra şcolilor secundare şi dohovniceşti, prin care se urmărea un scop imediat: deznaţionalizarea păturei intelectuale. Poporul de jos, a fost scutit deocamdată de acest asalt şi continua vechea tradiţie a „dascălilor", care învăţau copiii în limba maternă.

Excepţie făceau numai coloniile nemţeşti, bulgăreşti şi căzăceşti care se bucurau de o deosebită protecţiune din partea autorităţilor şi unde funcţionau mai de mult şcoli primare, destul de bine organizate. După datele culese din arhiva protectoratului coloniilor străine se constată că primele şcoli au luat fiinţă în anul 1814, în coloniile *Borodino* şi *Berezino* din jud. C.-Albă; apoi 4 şcoli în anul 1815: la *Culm, Cliastiţ, Maloiaroslaveţ* şi *Cubah;* 3 în anul 1816: la *Staro-Arţiz, Brieni* şi *Tarutino;* în anul 1817 la *Tepliţ;* în anul 1822, la *Sarată;* în anul 1825, la *Ferşanpenanţi;* în anul 1828, la *Novo Arţiz;* în anul 1830 la *Gnadental,* în anul 1855, la *Deneviţi* şi *Borgudji* etc. In total, în intervalul dela anul 1814—1865, s'au înfiinţat în sudul Basarabiei şi mai ales în jud. C.-Albă, un număr de 30 şcoli primare, nemţeşti, bulgăreşti şi căzăceşti.

Aceşte şcoli primare erau organizate după modelul vechilor şcoli bisericeşti din Germania, învăţământul fiind predat de pastorul sau preotul parohiei respective, numai în limba maternă a populaţiei La început ele se întreţineau din fondurile obşteşti a coloniei, primind, din când în când, şi mici subvenţii dela

4382

4384

stat. Mai târziu, însă, au trecut aproape toate pe seama Ministerului, transformându-se în așa numitele „școli ministeriale" (ministerscoe uciliște).

In centrele rurale, cu populație românească învățământul primar oficial a apărut numai începând dela anul 1837, când a fost aplicat și în Basarabia *„regulamentul învățământului primar rural" din 1835.*

Voi expune în câteva cuvinte istoricul apariției acestui prin regulament pentru organizarea învățământului primar din Rusia, căci în felul acesta vom înțelege mai bine dece și cum a fost aplicat el în Basarabia.

Biserica creștin-ortodoxă a Rusiei a cunoscut în sânul său, încă din timpurile vechi, foarte multe secte și schizme religioase față de care statul, pentru a le stârpi și readuce la metca dreptortodoxizmului, a exercitat mult timp o politică de persecuție și teroare. Dar experiența atât de îndelungată a arătat că acest sistem al terorarei nu dădea rezultatele dorite. Din contră, împrimând mișcărei un aspect de martiraj și apostolat, care impresiona poporul mistic el determina trecerea a noui adepți. Și astfel se ajungea la un rezultat contrariu: sectanții sau așa numiții „răscolnici" se înmulțeau, iar pentru a scăpa de persecuții, emigrau în părțile mărginașe ale imperiului, unde de obiceiu erau tolerați. Deaceia, la începutul sec. al XIX-lea, odată cu suirea pe tron a împăratului Nicolae I și mai ales după dorința acestuia autoritățile abandonează treptat vechiul sistem al teroarei și inaugurează o nouă politică față de sectanți, o politică de convertire bazată pe raționament și convingere, blândețe, interpretări din sf. scriptură, misionarizm, etc. —

Dar întrucât foarte curând se constatase că, față de membri maturi ai sectelor, fanatici în convingerile lor religioase, sistemul convertirei nu prea dădea rezultate, autoritățile au ajuns la cunvingerea — dealtfel foarte justă — că acțiunea de convertire trebue să se exercite în primul rând asupra copiilor sectanților, cari, crescuți fiind în spiritul bisericei ortodoxe, vor părăsi secta părinților săi, și astfel, într'un timp scurt, problema sectarizmului se va rezolva *eo ipso.*

Pusă astfel problema, desigur că opera aceasta de edu-

cație religioasă a copiilor nu puteau s'o facă mai bine decât preoții, iar mijlocul cel mai potrivit nu putea să fie altul decât școala. La început, în anul 1834, sistemul a fost experimentat în gubernia Olanet, locuită aproape în întregime de răscolnici, iar mai târziu, — obținându-se rezultate bune — a fost extins pentru întreaga Rusie. Și astfel apare *„regulamentul învățământului primar rural" din anul 1835 care a fost introdus cu doi ani mai târziu, adică în 1837, și în Basarabia.*

Vedem deci, că acest prim regulament pentru organizarea învățământului primar rural nu era izvorît dintr'o intenție sincer-democratică: de a da cultură poporului de jos și nici nu urmărea acest scop. Ceia ce a determinat apariția lui erau considerațiuni de ordin strict religios, iar scopul pe care trebuia să-l urmărească școala nu era cultura, ci combaterea sectarizmului. Dealtfel aceasta se poate lesne constata din programa precum și felul cum erau organizate aceste școli. Ele purtau denumirea de școli *bisericești parohiale*, erau organizate, administrate și conduse numai de către autoritățile bisericești, învățământul se preda de către preoți și cuprindea aproape în mod exclusiv numai noțiuni și cunoștințe religioase. Apoi, lăsând la o parte instrucțiunile explicative care i-au urmat, însuși textul acestui regulament cuprinde pasagii din care se desprinde precis scopul școlilor înființate.

In Basarabia acest regulament a fost aplicat printr'un ucaz special al sf. Sinod în anul 1837, când Arhiepiscopul Dimitrie (1821—1844) a și dat ordin protopopilor să ia măsurile necesare pentru înființarea școlilor pe lângă toate parohiile bisericești. In acelaș timp a fost trimis preoților și textul regulamentului, care era scris în limba rusească. Acest fapt a constituit primul impiedi-ment căci *majoritatea preoților nu cunoșteau rușește decât foarte puțin și nu erau în măsură a înțelege „pravila" ce li s'a trimis.* Deaceia, la cererea protopopilor, regulamentul a fost tradus în limba românească și, fiind imprimat la tipografia mitropolitană din Chișinău, a fost trimis din nou. Dar nici de data aceasta școlile n'au putut lua ființă căci, *după cum raportau protopopii, preoții nu erau în stare să predea în l. rusească, iar pe de altă parte nici locuitorii moldoveni nu-și trimiteau*

copiii, manifestând prea puțină simpatie față de noile școli și, cu toate că în ele învățământul era gratuit, continuau să-și învețe copiii cu plată dar în limba maternă la „dascăli" și „învățătorii liberi". Față de această situație, și în urma raportului Arh. Dimitrie, Sf. Sinod a aprobat ca în comunele locuite de români, învățământul să se facă în limba maternă a populației, urmând ca treptat să se stăruiască a se introduce și limba statului.

Natural că această aprobare s'a dat numai din considerațiuni practice; pentru a face posibilă și mai eficace acțiunea combaterei sectarizmului între populația românească care nu cunoaștea l. rusă. Dar spre deosebire de alte regiuni ale imperiului, în Basarabia, locuință aproape în întregime de români, statornici în credința și biserica lor strămoșească, sectarizmul era pe atunci aproape inexistent. Numai cu mult mai târziu, la începutul sec. al XX lea, a început să se răspândească în Basarabia o sectă religioasă a așa numiților *„inochentiști"* care a câștigat foarte mulți adepți, în special dintre români și care există și astăzi. Pe vremea aceia însă sectarizmul era prea puțin dezvoltat, având majoritatea adepților de alte naționalități, în special ruși. Dealtfel, aceasta se poate vedea și dintr'o cercetare făcută în anul 1837, de 12 preoți misionari, rânduiți de către Arhiepiscop și în urma căreia s'a constatat că în Basarabia se găsesc sectanți numai în următoarele localități: orașele Chișinău, Izmail, Chilia, Vâlcov, C. Albă, Tighina, Bălți și în comunele: Culișevca, Mihailovca, Belorusovca, Colincăuți j. Hotin, Poiana Cunici j. Soroca și com. Fuzovca și Sârcova din j. Orhei, toate locuite de ruși.

Cu toate acestea, ordinul a fost executat și școlile bisericești au luat ființă și în Basarabia. Dar pentrucă terenul de acțiune specifică scopului acestor școli lipsea — între populația românească nefiind răscolnici — în curând autoritățile le-au atribuit alt scop, altă misiune: să familiarizeze treptat poporul cu limba rusească. Deaceia, ceva mai târziu s'au și dat dispoziții că *acolo unde preotul nu cunoaște limba rusească să se tocmească un învățător, plătit din fondurile parohiei sau cele obștești*. Aceste din urmă școli, la care învățătorul a fost plătit de obștie, au căpătat cu timpul denumirea de „școli obștești"

(obscestvenaia şcola) şi au ieşit de sub tutela bisericei. Protopopilor li s'au dat dispoziţiuni să observe cu strictete dacă şi în ce măsură alături de l. românească se învaţă şi acea rusească. Iar preoţilor, care dădeau dovadă de un deosebit zel în privinţa răspândirei limbei ruseşti, li se considera aceasta ca un mare merit şi li se acordau mulţumiri şi dinstincţii oficiale.

Cu aceasta se pune baza politicei de rusificare a populaţiei româneşti dela ţară prin şcoală, pe care stăpânirea rusească a dus-o cu atâta tenacitate timp de un secol, dar care spre fericirea noastră n'a dat aproape nici un rezultat, căci — spre deosebire de românii orăşeni, — boeri şi târgoveţi, — ţăranul nostru s'a închistat în tradiţia lui strămoşească şi cu o îndărătnicie demnă de admirat şi-a păstrat neştirbite: graiul, obiceiurile şi conştiinţa naţională.

In articolul viitor voi expune mai pe larg felul cum erau organizate, conduse şi administrate şcolile bisericeşti parohiale.

Vladimir N. Neaga
Revizor Şcolar.

CUGETARI.

Mama, după ce a dat propriei sale odrasle viaţa fizică, trebuie să-i dea şi viaţa morală, sădind în ea primele seminţe ale educaţiei morale, religioase şi intelectuale.

Mantegazza.

Primejdia urii este, în zilele noastre, mai mare ca oricând; lumea trăeşte numai din ură, din ura între clasele sociale, ura între partide, ura între rase.

G. Fererro.

In durere ca şi în bucurie merg încotro mă chiamă datoria.

Nu e culme oricât de aspră, care să nu poată fi urcată în doi.

Ibsen.

Insula Şerpilor.

Poporul român a fost lipsit veacuri întregi de contactul ţermului deschis al mării. Deşi descălicările au ajuns până la mare, totuşi dela 1417, data când ţara lui Dobrotici devine posesiune turcească, ori 1484 când cheile Moldovei căzură sub Turci, noi n'am mai fost în atingere cu ţermul mării, ceea ce se probează prin sărăcia vocabularului nostru marin.

Aşa fiind lucrurile, putem afirma că poporul nostru n'a cunoscut niciodată viaţa nestatornică de marinar, căci a trăit veacuri întregi în sedentarizmul său atavic iubindu-şi şi apărându-şi moşia până la eroizm ca acei ciobani şi plugari pe care îi cântă aîât de frumos legendele noastre populare. In fiecare sărbătoare însă nu uită să pomenească pe „acei ce călătoresc pe mări".

Astăzi însă s'au schimbat lucrurile. Stăpânim peste 400 km. din litoralul mării Negre — dela Bugaz la Ekrene — în care se varsă cel mai istoric fluviu din Europa şi pe care străbat porturile: Sulina, Constanţa şi Balcic. In fiecare săptămână vapoarele noastre poştale trec Bosforul şi Dardanelele străbătând mările până în Egipt, iar vasele noastre de comerţ trec şi Gibraltarul ducând prisosul grânelor, a lemnelor şi petrolului românesc, tocmai în porturile engleze şi olandeze.

A venit vremea să ieşim din sedentarizmul nostru primitiv şi să nu mai întâlnim oameni cari să se laude că 35 de ani la rând au mers în fiece vară la aceiaşi staţie balneară! Trebue să ne cunoaştem ţara care acum nu mai e o ţară mică; trebue să ne cunoaştem vecinii ca să fim totdeauna în gardă; trebue să ne învăţăm a călători pentru a ne lărgi orizontul gândirei noastre.

Să mergem deci, cetitorilor, în extremul orient al ţărei noastre, spre acea stână misterioasă bătută de valuri, însă primitoare în mijlocul celei mai temute mări. Să facem cunoştinţă cu insula Şerpilor, cu acestă minunată bucată de pământ românesc, pe care nu o putem vedea nici măcar pe o carte poştală ilustrată în librăriile din Sulina sau Constanţa.

* * *

Pornind dela Sulina spre N-NE — de obiceiu cu o canonieră de război — după ce ieşi prin cele două faruri, pluteşti pe o mare galbenă plină de nămol. Imediat ce ai ajuns în dreptul geamandurei cu clopote, un spectacol curios îţi se oferă ochilor Vasul trece din apele Dunărei în apele mărei — ape care în veci nu se amestecă. — Cât cuprinzi cu ochii, dela un orizont la altul, parcă cineva a tras o linie de despărţire între dulce şi sărat. Ici apa galbenă tulbure a Dunărei, dincolo apă clară verde a mărei. Numai cine vede această imensitate de apă dulce, îşi poate da seama de adevărul celor 30.000 m^3 de lichid cu aluviuni, ce rostogoleşte Dunărea pe fiecare secundă în mare în vremea topirei zăpezilor. După două ceasuri de plutire, în care timp sonda nu arată o adâncime mai mare de 30 m. ajungi în faţa insulei ce se află la 44817 m. depărtare de ţărm. Nici un vas nu se poate apropia, fiindcă insula n'are port, astfel că debarcarea se face cu bărcile. Pe timp de furtună apropierea e imposibilă. Aspectul insulei e impresionat: stânci colosale şi abrupte, stratificate orizontal şi năruite de valuri, crăpate şi înnegrite de muşchiul umezelei. Deasupra un podiş neted înalt de 37 m. la baza farului, ce se tot lasă până la capul de NE. Pe stâncile colţurate şi aride de ale ţermului, goilani albi şi cormorani negri fac o gălăgie continuă cu ţipetele lor răguşiie. Unele zboară, iar altele înnoată, ţintind valurile în căutarea vreunui peştişor. Insula are două plăji înguste. Urcăm cele 87 trepte în spirală şi ajungem sus în balconul farului, reclădit după război de comisiunea danubiană. De aici îmbrăţişezi cu privirea întreaga insulă în suprafaţă de abia 17 hectare, cu un perimetru de 1973 m. Forma insulei e pătrată cu o mică peninsulă spre NE, astfel că diametrul cel mai lung (662 m.) e în direcţia aceasta a capului rusesc. Vântul predominant fiind crivăţul de NE, era natural ca insula să capete cu vremea forma aceasta „à la cape". Numai astfel ne putem explica cum a rezistat în decursul veacurilor furiei valurilor distrugătoare ce i-au redus suprafaţa la mai puţin de jumătate.

Oricât de senină ar fi vremea, nici cel mai ager ochiu nu descoperă din vârful farului, uscatul jos al deltei. Tu crezi tot atât de izolat ca în insula lui Robinson, încunjurat de cercul ori-

zontului mării albastre, pe care vaporul stă ca o pată ancorat la 100 m. în larg.

Aerul curat, încărcat de emanații saline.

In tovărășia mărinarilor grăniceri, facem o plimblare pe insulă unde constatăm că pietrele sunt acoperite de bine de rău cu un strat subțire de *guano*, pe care crește puțină iarbă și cu mare trudă se pot cultiva câteva legume. Vedem câteva îngrădituri unde cresc câțiva popușoi, o leacă de secară și multe păseri de casă. Nicăeri însă n'am întâlnit pământ galben sau loess, care trebuie să fi existat, dar a fost spălat cu desăvârșire de agenți. La insula Popina din Razelm există în straturi groase, exploatate de pescari, pentru nevoile casei. Mai multe cisterne strâng apa de ploae, ca și la capul Caliacra, căci izvoarele de care pomenește *Amianus Marcellinus*, au secat. Prin iarbă strivești adesea sub picioare scolopendre sau ouă de păseri marine — sedentari ori migratorii — iar printre crăpăturile stâncilor foarte adesea întâlnești șerpi inofensivi, veniți tocmai dela gurile Dunărei. In apele țermurilor poți ușor prinde crabi negri, cu aspect respingător.

Din punct de vedere geologic, insula pare a fi o rămășiță izolată din catena cristalină a Dobrogei, compusă din blocuri cimentate între ele prin aluviuni cretacee. A fost de sigur o vreme când stânca aceasta (ce se reazimă pe granit ca și Popina Razelmului) era o movilă izolată pe uscat, cum e astăzi Heraclea dela Enisala. Când apele mării Negre au năvălit spre golful Odessei în urma plesnirei strâmtorilor, movila a devenit insulă și poate chiar o bună parte dintr'însa a fost acoperită cu valurile mării.

*

Cine se ocupă cu studiul literaturei grecești sau romane, poate găsi prin cărți numeroase citate despre această insulă a noastră. Așezată la marginea de nord a lumei cunoscută pe atunci, insula *Lence*, adică albă, era socotită ca un fel de *ultima thule*, însă atrăgătoare, prin faptul că se afla acolo un templu de marmoră, închinat eroului Achille. Săpăturile făcute de arheologii ruși Kritzky, Soloviev și Murzachievici în 1892, 1837 și

1841, au descoperit numeroase rămăşiţe şi inscripţii, transportate la muzeul din Odessa. Tot Ruşii au construit aici primul far în 1837 (distrus de germani în timpul războiului) şi refăcut de comisia danubiană în 1924. Numeroase monede găsite, de origină greacă, romană, tatară, turcească şi polonă, şi multe germane şi veneţiene, ne arată prin câte stăpâniri şi câte neamuri au trecut şi cercetat această insulă. In sec. X se numea *Telina* (de unde Sulina) apoi *Isola rusca*. In sec XV, *Phidonissi* sau cu numele turcesc *Ilan Adassi*. După războiul Crimeei ea devine proprietate turcească şi la 12 April 1879 e ocupată de noi Românii în urma retrocedării Dobrogei.

Am fost de mai multe ori la insula Şerpilor, dar niciodată nu m'a impresionat mai mult ca întâia oară, când fiind student am mers în societatea colegilor dela arheologie, sub conducerea inimosului profesor Grigore Tocilescu! Marinarii români, la mâna cărora străluceau inele de aur găsite pe insulă şi turcul înalt cu barba neagră ce nu părăsise farul de 18 ani; sala de lectură din clădirea farului cu biblioteca donată de regina Elisabeta; mormântul unui marinar necunoscut zvârlit de valuri la ţărm; discursul documentat al profesorului la stânca lui Drost de astăzi— având în faţă marea infinită—toate au impresionat puternic sufletul meu dornic de a-şi cunoaşte ţara. Dar plecarea?

Se înnoptase. Hula era puternică şi brikul *Mircea* suferea mari balansuri. Spre răsărit nu se mai distingeau nici stânci, nici păsări, nici fâr. Numai din 30 în 30 secunde, o lumină puternică ca o stea de prima mărime, se aprindea deasupra valurilor agitate.

Spre apus în amurgul aproape stins, cele două faruri ale Sulinei: unu roş fix şi altul alb-verde turnant, călăuzeau pe cârmaciul dela roată, ce nu mai avea nevoe să privească busola. Aproape de sosire auzii glasul lugubru al geamandurei cu sirenă, iar mai departe sunetele de clopot răsunând sinistru în întunericul nopţei. Retrăiesc şi astăzi în amietire, clipele de odinioară ale scurtelor popasuri pe acest colţ depărtat de pământ românesc, de posesiunea căruia trebue să fim mândri când cunoaştem trecutul tui celebru şi nu mă pot opri de a protesta contra tembeismului nostru oriental. Oare măcar acum, în România mare, în

sula aceasta n'ar putea fi trecută în rândul staţiunilor balneo-climatice? nu s'ar putea organiza curse regulate de vaporaşe pentru timpul verii? ar fi imposibil a se consolida malurile pentru ridicarea unui sanatoriu după modelul celui de pe plaja Ekrene? Oricum ne-am gândi, e cu desăvârşire condamnabil ca să nu-i dăm nici o atenţie, cel puţin din punct de vedere ştiinţific. Păserile călătoare cari o locuesc şi iarna (cele venite din nordul Rusiei), o apropie de Helgolandul nemţilor. Când învăţaţi streini ca d r Drost vin să o studieze, de ce noi cari am înfiinţat Agigea—instituţia ştiinţifică a d-rului Borcea—n'am înfiinţa şi aicea măcar o staţie ornitologică ?

G. Raşcu
profesor.

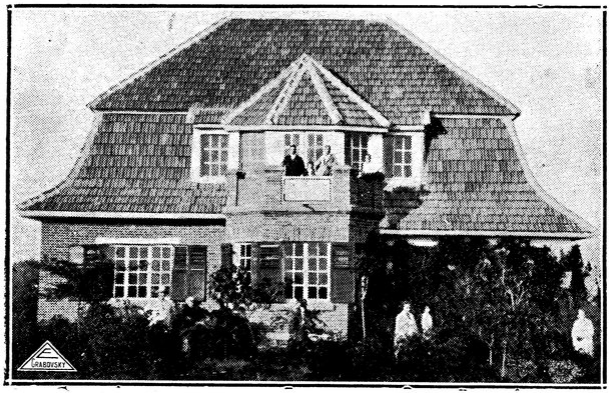

Sanatoriul învăţătorilor din Jud. Lăpuşna la Sergheevca Jud. Cetatea-Albă

Metoda Montessori *)

Sunt oameni cari prin intuiție cu ușurință pătrund în tainele vieții. Aceștia sunt aleșii lui Dumnezeu, întemeietori de religii, creatori în artă și știință.

Ori tainele vieții sunt atât de frumoase, de pătrunzătoare, că zguduie și emoționează adânc pe cela care le vede, îi aprind un foc în suflet, care deseori nu se stinge decât odacă cu viața.

Focul acesta arde viu în sufletul d-nei Montessori și noi îi simțim căldura din moment ce venim în contract cu persoana ei. Cartea d-nei Montessori de pedagogie științifică este scrisă ca o operă poetică. O cetim cu nesaț și cu aceiași emoție cu care cetim „Miorița" sau „Cântecul Cântecilor" lui Solomon, sau ori și ce altă operă poetică prin excelență.

D-na Montessori a avut viziunea copilului, ne-a descoperit această minune a lui Dumnezeu, ea rămâne vrăjită în fața ei, o proslăvește și o cântă ca o pasăre.

Ei i-a fost dat să vadă copilul nu ca o ființă slabă, inferioară, față de care noi ne simțim cu datoria îndeplinită cu prisosință dacă am hrănit-o, am îmbrăcat-o ca o păpușă și încă și-i am și mângâiat bărbia în treacăt cu un zâmbet zăhărisit: „Drăguțule !.."

D-na Montessori s'a găsit în fața unei personalități care are tot atâtea (dacă nu mai mai multe) drepturi la viață ca și noi; care și ea are anumite legi, după care se desvoltă, legi cari trebuie respectate cu aceiași sfințenie cu care respectăm noi legile organizațiile noastre de adulți.

Pătrunsă de personalitatea copilului, care i-s'a impus în felul acesta, palpitând de emoție, ca un adevărat fanatic, d-na Montessori fiind persoană de știință — a încercat a pune acest nou fel de a privi copilul pe baza științifică, creind „pedagogia științifică care nu este alceva decât un „cod civil al copilăriei".

Lucrând zile întregi, timp 2 ani, cu copii subnormali, ea a înțeles că metoda învățării celor subnormali nu prezintă ceva

*) Conferință ținută de D-na Tatiana Macovei în ziua de 5/V a. c., în fața membrilor c. d. primar din municipiul Chișinău, după înapoierea delegatelor din Italia.

specific şi n'ar fi alceva decât o metodă mai perfecţionată faţă de cele ce se aplică obişnuit la copii normali. Lucrase după metoda d-lor Itard şi Sedguin, medici francezi. Că să pătrundă mai bine opera lor, s'a pus să traducă şi să copieze cu mâna ei cărţile acestor învăţaţi — peste o mie de pagini! Având doctoratul în medecină, a luat doctoratul şi în filosofie, ca să adâncească conştiinţele ei în psihologie. După aceia a încercat să aplice metoda ei la copii normali, făcând 2 ani practică pedagică cu copii mici, în vârsta preşcolară, observându-i şi studiindu-i cu pasiune.

Atunci numai a scris metoda ei ştiinţifică, codul ei.

Libertate! iată care este primul drept al copilului, pe care d-na Montessori îl afirmă cu credinţa unui om cu convingere de fanatic.

Cu câtă putere şi argumente ne descrie ea starea copilului comprimat şi robit în familia şi şcoala noastră.

Intr'adevăr în şcoala de astăzi, cu programele şi metodele ei, se cere copiilor o atitudine nefirească de nimeşcare şi atenţie pasivă, atitudine care le comprimă şi le deformează şi trupul şi sufletul. Expresia caracteristică a sistemului este banca, împotriva căreia se ridică d-na Montessori cu o adevărată înverşunare.

In familie, dacă nu există bancă, în majoritatea cazurilor nu există nici un alt fel de mobilier, sau alte obiecte de uz, potrivite copiilor. Ceia ce dovedeşte că nici părinţii, cari au multe pretenţii faţă de copiii lor, nu ştiu să le respecte mai întâiu drepturile naturale, fiindcă nu le cunosc, nici nu-şi dau seamă de existenţa lor.

Un mic exemplu: Pretind fetiţei mele de 10 ani să fie ordonată. Ii dau în garderoba mea un loc pentru rochiţele ei, să nu le mai văd împrăştiate pe scaune şi divanuri. Şi mă supăr rău când văd că fetiţa perzistă în neordonarea ei şi rochiţele rămân mereu împrăştiate, fără ca să mă gândesc că bara de care atârnă rochiile în garderoba mea e prea sus aranjată; că fetiţa nu o ajunge fără ca să se suie pe scaun; că, dacă, mi-ar trebui mie să mă sui pe scaun ca să aranjez o rochie în garderobă, nici nu m'aş fi apropiat de această garderobă defectuoasă. Dar mulţi din noi oare (care pretindem a fi pătură cultă a societăţii, dascăli dar !), mulţi din noi avem bare pentru copii

în garderobă, sau măcar un cuier în casă la înălțimea lor ?!. Dacă ai pretinde să găsești în comerț o mobilă adaptată special pentru copii (o garderobă, un divan, un lavabo, chiar o măsuță cu scaun) — ai provoca cel puțin o nedumerire din partea vânzătorului.

D-na Montessori a fost aceia care a înțeleles și a dovedit cu practica ei că: „mediul, pregătit pentru om în perioda dezvoltării sale, îl face pe copil independent de adulți. Mediul aranjat în mod special prezintă și motive de activitate, chiar e revelator de atitudini, cari erau secrete, ascunse la copil".

D-na Montessori în școala ei îl pune pe copil într'un mediu special aranjat.

Ca să-i asigure independența și libertatea ea adaptează clădirea și mobilierul nevoilor copiilor.

Ceva mai mult, ea îl lasă pe copil să-și aleagă liber ocupații în mediul acesta pregătit anume, fără ca să-l constrângă la lecții comune, după orar; îl lasă să-și manifeste liber dorințele naturale, specifice vârstei, să-și încerce puterile, să-și afirme individualitatea.

Numai în asemenea condițiuni noi putem observa și studia copilul. Dacă îl lăsăm nemișcat în bancă și îl forțăm să urmeze programul adus de noi în clasă, personalitatea lui rămâne comprimată și noi nu avem ce observa și studia.

Pe baza studiilor exprimentale fiziologice și psihologice făcute de d-na Montessori și de alți oameni de știință, se constată legiie desvoltării copilului și, ca urmare logică, drepturile lui. Anume: prima copilărie se caracterizează prin câte-va lipsuri specifice:

1. Copiii până la 7 ani n'au coordonare sigură a mișcărilor musculare, de aici mersul lor imperfect, incapacitatea de de a îndeplini acte simple ale vieții ca să se îmbrăca, desbrăca, încheia nasturi, lega șireturi, etc...)

2. Organele simțurilor (de ex. puterea de acomodare a ochiului) nu sunt bine exercitate.

3. Limbajul e primitiv și are defecte specifice.

Copilul normal are o tendență lăuntrică naturală de a se perfecționa tocmai în aceste direcții. Deaceia lăsat liber, copilul e veșnic în mișcare: o cere musculatura lui, care are nevoie

de exercițiu. Ordinul unei mame (sau învățătoare) obosite și nervoase: „Șezi puțin pe loc, odihnește-te puțin!" este incompatibil cu firea copilului; căci tocmai această „odihnă" silită îl obosește cât se poate de mult.

Copilul caută să vadă tot, să pue mâna pe tot, să încerce ce sgomot face obiectul ce-i cade în mână (și cu ce savoare îl ascultă!), să-l guste, să-l miroase, căci simțurile lui, cari se formează, au nevoie de senzații.

Rațiunea lucrurilor încă nu-l interesează pe copilul mic. El este pe deplin mulțumit, dacă are posibilitate să se miște liber, simțurile lui fiind puse în acțiune de vr'un excitant oare-care.

Starea aceasta a lucrurilor ne implică aranjarea specială a mediului, care trebuie să stimuleze și nu să înăbușe tendințele copilului spre activitate folositoare. Ce fel de mediu organizează d-na Montessori?

Dacă copilul are nevoie să-și exercite mișcările musculare *în actele simple ale vieții*, această viață trebuie să fie introdusă la școală. Se organizează un fel de cămin familiar și întreaga gospodărie patriarhală.

1. Educația copilului începe cu exerciții de viață practică:

a) Inspecția curățeniei — Învățătoarea inspectând copiii îi deprinde să se observe pe ei înșiși

b) Spălatul parțial — mâini, fața, urechi, dinți, picioare etc..

c) Inspecția sălii și îngrijirea ei.

d) Exerciții de ținută — cum se așează scaunul, cum să stai pe el, etc...

Pentru îngrijirea igienică a copilului și a sălii, școala este prevăzută cu o colecție bogată de unelte speciale: afară de lavabo cu oglindă mare, diferite serii de perii, periuțe, lighene, mături, șervete și șervețele.

D-na Montessori totdeauna are în vedere și rolul social al școalei. Dacă deseori noi nu avem în casele noastre o cârpă de praf civilizată, nu este din cauză că nu avem posibilitatea s'o introducem în bugetul nostru, dar fiindcă suntem obișnuiți să ștergem praful cu diferite zdrențe urîte, cari nici nu le putem spăla, așa sunt de uzate!

2. D na Montessori introduce în programul şcoalei ei convorbiri asupra celor petrecute acasă, pune copiii să vorbească şi să-şi dezvolte limbajul. Conducătoarea are grijă să oprească copilul când începe să divulge intimităţile familiare, dându-i de înţeles că sunt lucruri despre care trebuie să ştii să taci. Convorbirile sunt individuale; în caz dacă se prezintă ceva de interes general, convorbirea divine comună.

3. Apoi urmează exerciţii pentru desvoltarea musculară sau gimnastica.

E interesant de subliniat că, mişcări după comandă, a unei clase întregi, cari au la bază constrângerea, sunt excluse din şcoala d-nei Montessori. Prin gimnastică, sau educaţie musculară se înţelege o serie de exerciţii pentru desvoltarea unor mişcări fiziologice (mers, respiraţie, vorbire, etc.).

Scopul exerciţiilor este:
- a) să se apere,—desvoltarea mişcărilor fiziologice acolo, unde e nevoie.
- b) să împingă pe copil către mişcări, cari sunt necesăre pentru actele frecvente ale vieţii
  - a se îmbrăca,
  - a se încheia,
  - a se spăla,
  - să ducă obiecte,
  - să umble (mingi, cărucioare, etc. cu obiecte,

Exerciţiile gimnastice sunt astfel clasificate:

a) Gimnastică cu aparate
- Bare
- Leagăn
- Pendulă
- Fir
- Scară rotundă
- Trepte
- Scări de sfoară

Exerciţiile se fac individual şi liber: când şi cât vrea copilul.

b) Gimnastică liberă
- Marş
  1. mut
  2. însoţit de cânt

  Se fac în grup, dacă vor şi se organizează în grup copiii
- Unele jocuri fröbeliene
- Jocuri licere cu
  - Mingi
  - Cofe
  - Rachete
  - Cercuri
  - Arbori
  - etc.

c) Gimnastică educativă { A hrăni pui, A săpa, ridica, A duce, transporta, A închide, deschide, A încheia şi descheia (rame). } { Felul acesta de gimnastică prezintă o importanţă deosebită dezvoltând în copil mişcări coordonate cu scop util.

d) Gimnastică respiratoare.

e) Gimnastică labio-linguo-dentară pentru corectarea defectelor de pronunţare.

4) In actele simple ale vieţii intră şi contactul cu natura, care are o însemnătate dublă în educaţie.

a) pentru viaţa fizică: expunem copilul la acţiunea forţelor vivificătoare ale naturii.

b) pentru spirit: punem sufletul copilului în comunicaţie directă cu creaţiunea; cultivând plante şi crescând animale, copilul contemplează natura, o observă inteligent; se iniţiază în răbdare şi aşteptare încrezătoare; se inspiră de sentimentul naturii.

In indeletnicirile agricole copilul urmează calea naturală a desvoltării omeneşti. Aici d-na Montessori are în vedere teoria corespondenţei între filogineza şi ontogeneza, adică: individul în linia desvoltării lui trece prin aceleaşi stadii prin cari a trecut omenirea în progresul ei.

5. Din acelaşi cauză capătă o însemnătate deosebită unele ocupaţiuni manuale ca:

a) Olăria.

b) Construcţiuni de ziduri şi căsuţe din cărămizi fabricate de copii.

Scopul ocupaţiunilor manuale, spune d-na Montessori, este dublă: a exercita mâna (scop individual) şi a îmbogăţi mediul (scop social).

Ocupaţiunile fröbeliene, ţesut şi brodat pe carton, atât de de răspândite în şcoalele noastre, sunt prescrise de d-na Montessori ca vătămătoare copilului, cerându-i prea mare încordare a ochiului.

6 O importanţă deosebită în sistemul Montessori i-se dă educaţiei simţurilor, fiindcă s'a constatat că tocmai în vârsta preşcolară se dezvoltă în special simţurile.

Aceasta nu înseamnă că în vârsta preşcolară nu se des-

voltă alte funcţii sufleteşti ca: inteleqenţa, voinţa, sentimentele, imaginaţia şi altele, dar înseamnă că simţurile sunt pe avanscenă, sunt actorii principali ai vieţii sufleteşti a copilului în vârsta preşcolară.

Desvoltarea simţurilor are o importanţă covârşitoare în desvoltarea sufletească a omului. Prin simţuri noi ne punem în contact cu lumea exterioară pe care o vedem, auzim, pipăim şi a. m. d..— Prin simţuri avem percepţii, din cari se formează reprezentări. Ori reprezentările prezintă material cu care operează inteligenţa, formând noţiuni, idei, asociaţiuni de idei, prefăcând în felul aceasta haosul lumii exterioare al copilului într'un sistem armonios al savantului.

Să nu uităm că aceleaşi percepţii sunt colorate totdeauna de sentimente (o culoare, un sunet, un gust ne sunt plăcute sau neplăcute); percepţiile ne provoacă la o atitudine anumită, stimulând voinţa noastră, ne dau, prelucrându-se în reprezentări, o hrană bogată pentru imaginaţie; în sfârşit, percepţiile sunt la baza dezvoltării tuturor funcţiilor sufleşti.

Aici o mică paranteză: D-na Montessori subliniază în special importanţa desvoltării simţurilor pentru *„activitatea superioară intelectuală"*. Trebuie să ne aducem aminte că ştiinţa veacului trecut considera intelectul, dacă nu atotputernic, în ori-ce caz ca funcţia cea mai superioară a omului. In privinţa aceasta, d-na Montessori, ca teoreticiană, e reprezentata ştiinţei veacului trecut. In sistemul ei de educaţie noi găsim, printre altele, un capitol despre desvoltarea intelectuală, dar nu vom găsi capitol despre desvoltarea puterii intuiţiei sau energiei spirituale la om, capitol care preocupă atât de mult pedagogia contemporană.

In schimb d-na Montenssori, prin excelenţă, fiind ea însăşi o personalitate spre care tinde pedagogia nouă, cu putere adâncă de intuiţie, apelează la ori-ce pas al sistemului ei, printre rânduri, la „spiritul" omului, la „coardele secrete ale sufletului uman" etc. —Pentru ea „cheia secretă în educaţie este *credinţa* ce este de exercitat asupra *spiritului* prin încurajare, mângâiere, iubire, respect. Dar închidem paranteza şi revenim la simţuri.

„Activitatea superioară intelectuală" cu adaptarea individului la mediul înconjurător vine mai târziu. In vârsta preşcolară noi avem un scop mai modest: a ajuta desvoltarea naturală a simţurilor copilului.

In vederea acestui scop, d-na Montessori imaginează o colecție de material didactic special, o serie de excitanți pentru exercițiu în perceperea dimensiunilor, formelor solide și plane, culorilor, sunetelor, etc. Acest material, aplicat înainte numai în educația subnormalilor, pus acuma la dispoziția copiilor normali, prezintă pentru aceștia un avantagiu în plus —este autodidactic: adică prin el însuși arată dacă copilul l-a întrebuințat bine sau greșit; și astfel reduce intervenția învățătorului în ocupațiile copiilor. Exercițiile sunt „auto-exerciții" cum spune d-na Montessori.

Ar fi însă o greșală mare dacă ne-am închipui pe învățătorul în școala d-nei Montessori stând într'un colț cu mâinile la piept, privind pasiv și înregistrând numai activitatea copiilor. D-na Montessori îi aduce pe copii la școala ei nu numai ca să-i studieze, ci să le facă și educație. „Să conducem pe copil ca de mână, dela educația sistemului muscular la cea a sistemului nervos și sensorial și mai departe" repetă d-na Montessori cuvintele profesorului său Seguin. Învățătorul nu trebue să lase copilul în fața materialul didactic, mediului aranjat anume, să-și piardă energia căutând el însuși modul cel mai rațional și perfect de a-l mânui; nu trebuie să-l puie în situația maimuței din fabula cunoscută, care având vederea slăbită și-a procurat ochelari și a început să-i miroase, să-i lingă, să-i aplice pe ceafă pe coadă, până ce ieșind din răbdare i-a trântit de o piatră și i-a tăcut țândări.

Lăsând copilul liber să-și aleagă obiectul pentru exercițiul, care-i place, din mediul pregătit (fără orar, fără lecții comune, obligatorii pentru toți), învățătorul îl urmărește atent pe copil, așteaptă să încerce el exercițiul, ca să vadă starea desvoltării lui și la prima greșală sare și-i arată el, învățătorul, modul de a mânui obiectul ales. Copilul n'are decât să imite. Dacă nu reușește să imite exact după prima demonstrație, învățătorul nu-l corectează, ci se mărginește acuma la constatarea greșelii; după un timp oare-care îi arată copilului încă odată exercițiul dat, până ce copilul se deprinde cu procedeul just. Atunci e lăsat să repete exercițiul cât dorește și să-și transforme mișcarea rațională, coordonată—în deprindere.

Aici este limita hotărîtoare a libertății copilului în școala d nei Montessori: se ocupă cu *ce* vrea și *cât* vrea, dar nu *cum*

vrea. Învățătorul este acela care arată copilului modul de întrebuințarea materialului didactic. Copilul n'are voie să-l întrebuințeze altfel, sau în alt scop, decât cum i-a arătat învățătorul.

Aici copilul procedează așa, cum procedează acela care vrea să învețe muzica instrumentală: își alege el însuși instrumentul, dar apoi un profesor specialist îi predă technica mânuirii instrumentului; dacă s'ar apuca să învețe să cânte fără profesor (de ex: la vioară, sau la pian) ar cheltui prea multă energie în zadar. Cu ajutorul profesorului ajunge la scopul dorit prin drumul cel mai rațional și scurt, cu minimum de energie pierdută.

Pentru rafinarea simțurilor, d-na Montessori introduce exerciții pentru simțuri izolate. Legând ochii, izolează simțul pipăitului, gustului, mirosului. Pentru izolarea auzului, face întuneric și tăcere absolută în clasă. Chiar face și lecții speciale, foarte impresionate, de tăcere.

După ce copii și-au desvoltat simțurile prin auto-exerciții, învățătorul iarăși trebuie să intervie ca să-i ducă pe copii de la senzații la idei concrete și abstracte și de aici la asociațiuni de idei. Urmează lecții de nomenclatură, tot individuale, cum au fost și lecțiile de exercitarea simțurilor. In ceia ce privește generalizarea ideilor din mediul înconjurător d-na Montessori susține că pentru prima copilărie nu este necesar de a da o instrucție, ci numai de a ajuta desvoltarea spontană. După ce s'a procurat copilului materialul didactic propriu pentru stimularea simțurilor, trebuie așteptat cu răbdare ca să se arate activitatea observatoare. Sunt copii cari se apucă de la sine să cerceteze mediul. Fiecare descoperire îi umple de bucurie și ei sunt astfel încurajați a căuta neîncetat împrejurul lor noui senzații. Prin ei înșiși devin observători, D-na Montessori ne citează, ca exemplu, bucuria triumfătoare a unui micuț de 4 ani, care într'un moment dat face constatarea „cerul e albastru !!". D-na Montessori insistă ca învățătorul printr'o intervenție timpurie, în grabă de a i da o educație intelectuală, nu trebuie să i răpească copilului bucuria de a face descoperiri spontane.

Dacă facem din nou o comparație cu predarea muzicii instrumentale, vedem că procedeul e acelaș. Un profesor bun de muzică, dând elevului o tehnică specială, îl lasă să descifreze și să interpreteze el singur o bucată nouă, așa cum îi dictează simțul lui muzical.

Sunt copii însă cari au nevoie de o adevărată instrucțiune. Aici învățătorul trebuie să intervie, limitându-și totuși intervenția-i activă. D-na Montessori propune câteva „jocuri de orbi" în scopul acesta, construcțiuni din figuri geometrice, desen, modelaj, jocuri de culori.

Învățătorul trebuie să aibă mult tact ca să aplice sistemul Montessori, ca să știe când să intervie, unde să-și oprească intervenția, când și cât trebuie să aștepte.

Învățătorul trebuie să se deprindă cu o tehnică specială pentru aplicarea sistemului Montessori. Ca să ajungă la această tehnică, învățătorul trebuie să învețe să observe pe copil, să-l observe cu pasiune, cu abnegare de sine, ca un adevărat savant, care uzează de microscop până ce devine orb, ca un Decroly, care nu găsește timp pentru masă, fugind cu o bucată de pâine în mână de la școala lui la Universitate, la cursuri de învățători, la diferite alte instituții unde lucra, împins de o pasiune adevărată pentru copilărie, pentru care vroia să creze o viață mai fericită.

Ca să încheiu, îmi permit să mai fac o analiză a unui exemplu citat de d-na M. de nedisciplina micului copil, care este nedesciplina musculară. Copilul se mișcă necontenit și cu desordine: se trântește la pământ, face comedii. strigă, etc. Cu o comandă „stai liniștit cu mâna !" noi nu putem să-i ordonăm complexul sistem psiho-muscular care este pe cale de desvoltare. In loc de comandă, noi îi predăm cu răbdare, pas cu pas un sistem de mișcări coordonate. La școala d-nei Montessori copilul învață tocmai o serie de mișcări coordonate, care prefăcându-se în deprinderi, îl fac stăpân pe sine și pe mediul înconjurător și în felul acesta îl aduc la disciplina desăvârșită, deșteptându-i un sentiment adânc intim de mulțumire, de încredere în sine, de voie bună.

Deaceia în școala libertății a d-nei Montessori, unde, precum am spus, nu există nici orar, nici lecții comune, unde nu auzi nici vocea de comandă a învățătorului, nici nu vezi bățul caracteristic în mâna lui, în această școală vizitatorul este adânc impresionat de disciplină, mai bine zis de armoniea, ce domnește în clasă.

Tatiana Macovei
învățătoare.

Preotul şi învăţătorul.

Doi reprezentanţi a două instituţii cu scopuri înrudite: uşurarea vieţii omeneşti. Şi unul şi altul are de luptat cu răul. Şi unul şi altul urmăreşte binele. Şi unul şi altul trăieşte în mijlocul mulţimilor simple şi întunecate.

Câte necazuri, greutăţi şi nevoi nu întâmpină amândoi! Stau departe de lumea confortă şi-şi duc sarcina ca vai de ei! Prin noroi, prin ploi, prin vânt şi arşiţe. ei trebuie să-şi ducă crucea ca odinioară Şincai opera în desagi.

Şi nimeni nu s'apleacă să le ajute. Toţi trec indiferenţi şi reci şi nici privirile nu şi aruncă asupra lor. Munca lor? Cine le-o mai apreciază?! De unii sânt taxaţi drept nişte consumatori fără să merite şi... încurcă lume.

O! cât n'aş dori ca aceste cuvinte de apreciere să rămână o simplă calomnie din partea celui ce mai jos semnează! Dar nu! Adevărul, acest blestemat adevăr ne apare mai gol, decât am încercat să-l zugrăvesc.

Satele noastre au devenit pentru politică şi democraţie numai nişte vaci bune de muls, dar fără a le da ceva de mâncat.

Iar fruntaşii satelor... sânt înscrişi în răbojul politicianilor drept nişte unelete, pe care le pot folosi cum doresc şi-i aţâţă pe unii contra altora. Şi provocând un haos, pot astfel să se folosească de moment şi batjocorindu-i pe ei, să batjocorească însăşi instituţiile, pe care aceştia le conduc.

Aceasta este în scurt atitudinea aparatului de distrugerea armoniei satelor noastre!

Şi trebuie să recunoaştem cu mâna pe inimă că armonia ideală dintre aceşti neglijaţi slujitori ai altarului divin este, adesea mai mult o parodie!

Pentrucă amândoi slujesc altarului divin, Slujitorul harismatic prin imperativul: *„Mergând învăţaţi toate neamurile...“*, iar celălalt prin spiritul creştinismului de a permanentiza lumina şi a alunga întunericul, căci creştinismul este duh şi lumină. Şi unde sânt acestea, este şi pace, iar unde este pace, este şi dragoste, *„care pe toate le crede, pe toate le nădăjdueşte şi pe toate le rabdă“*.

De aceia, unde nu aste armonie şi dragoste, viaţa merge deandoaselea. Şi tot deaceia unde este *biserică* şi *şcoală*, nu trebuie să mai existe romanţa intereselor şi fricţiunilor personale. Individul trebuie să se substituie slujitorului devotat.

In casa mea respir aerul pe care-l vreau, iar păşind pragul instituţiei de luminarea şi sfinţirea masselor, nu mai sunt eu, ci glasul datoriei e cel care viază 'n mine.

Preotul şi învăţătorul! Aceşti îndrumători ai vieţii omeneşti dela naştere şi până la mormânt, cât de sublim şi de sfânt le e rolul. Ei sânt plămânii respiratori ai omenirii! După cum vor filtra ei atomii componenţi ai omenirii, aşa de curată şi sănătoasă va fi ea.

Căci preotul făcându-i noului venit pe lume întrarea în lumea harului, învăţătorul îi pune apoi în mână lumânarea risipirii întunericului din calea paşilor lui.

In clipe de dureri şi bucurie, tot pe ei îi are, cărora le poate împărtăşi toate ale sale. Şi tot ei îi pot ridica de pe suflet dureri grele ca piatra, sau îi pot dona buchete de mângâiere şi alinare!

Dar numai amândoi! Acolo, unde nu-i comuniune spirituală, nu-i viaţă.

Acolo e muncă în zădar, fără roade şi deci fără rost.

Iată dece se impune pentru ambii slujitori ai satelor, ca acolo unde, poate datorită fatalităţii, idealul e numai o iluzie, să l forţeze a deveni o realitate, prin toate mijloacele şi pe toate căile.

Atunci numai turburătorii venetici vor căuta şi ei o muncă onorabilă, iar minciunii i-se va depune ultima coroană de spini şi i-se va întona ultimul marş funebru.

Iar satele noastre, scumpele noastre sate, vor şti şi ele *toate*, ce este viaţă în adevăr.

Vasile Ţepordei.

Nu vrem pământul nimănui.

I

Cândva strămoşii au strigat;
„Că vor pământ, că au nevoi.
„Duşmanul lacom i-a 'njugat
„La plug, să are, ca pe boi.

II.

„Au fost bătuţi şi loc n'aveau
„Să 'ngroape morţii în mormânt
„Şi oropsiţi precum erau
„Ei tot cereau mereu pământ".

III.

De s'ar scula acum din morţi
Români cu sutele de mii
Să spună 'ntreg calvarul, toţi,
Ar fi un iad de mişelii.

IV.

Ne spune codrul cel bătrân.
Că 'n doina frunzii lui plângea
Durerea unui neam român,
Ce-avea pământ şi nu-l avea.

. . . . . .

V.

Acum avem acel pământ!
L-avem şi este al nostru tot
L-avem şi punem jurământ
Că nu vom da din el un cot.

. . . . . .

VI.

O! voi, ce vreţi revizuiri
Şi vreţi în gând un nou hotar,
Voi judecaţi-l din priviri,
C'acest pământ e unitar.

VII.

Priviţi cetatea de Carpaţi
Şi fluvii mari ce străjuiesc!
Aici suntem reîntegroţi
În dreptul nostru strămoşesc.

VIII.

Priviţi Columna lui Traian
Şi—Adam-Klissi de mii de ani
Acest pământ e 'ntreg roman;
Iar noi stăpânii din romani.

IX.

In el, isvorul ce-l sorbim
E scumpul sânge strămoşesc;
Iar pâinea care-o plămădim
E grâu din trupul părintesc.

X.

Nepoţi, din vechi călăi barbari,
Voi vreţi şi azi să călăriţi
Urmaşii unei ginte mari,
Vreţi iar pământ, să ne robiţi?

XI.

La tribunalul sfânt din cer
Ne jură morţii din mormânt,
Că azi duşmanii, dacă cer
Pământ, ei nu au crezământ.

XII.

Orbiţilor, de vreţi pământ,
Când dreptul nostru ni-l minţiţi,
Vă dăm pământ pentru mormânt
Şi plumb cât vreţi să înghiţiţi!

Ilie Isbăşescu

înv. Corneşti.

Către tineri şi bătrâni.

Cu câteva zile înainte de încetarea cursurilor, la un colţ de stradă l-am întâlnit pe unul dintre învăţătorii tineri ai jud. Lăpuşna. Între altele veni vorba şi despre *„Casa de ajutor reciproc"*.

— „D-ta eşti membru al casei, îl întrebai eu ?"

— „Dar pentru ce să fiu ? Sunt doară învăţător tânăr şi n'am nevoie de pe acum de ajutor pentru înmormântare. Las' să se înscrie învăţătorii bătrâni, care-şi aşteaptă sfârşitul din zi în zi, nu noi aceştia tineri".

— „Cum, adică, D-ta socoţi că societatea aceasta de ajutor mutual este necesară numai pentru membrii corpului didactic cari au atins limita de vârstă şi nu-şi mai pot exercita funcţiunea, nu şi pentru tineret ?"

— „Desigur că da, răspunse — cu oarecare convingere — colegul.

Văzând cât de superficial judecă lucrurile şi cât de puţin a putut pătrunde tainele vieţii acesteia pământeşti, îi pun în faţă câteva cazuri concrete:

— „Ascultă, dragă coleg, în luna Ianuarie a. c. a încetat din viaţă în spitalul central din Chişinău înv. *Deneţeanu Gh.* dela şc. primară din satul Brăila, acest judeţ, în vârstă de 24 ani, care fusese bolnav de tuberculoză. Părinţii lui, bătrâni şi sărmani, fiind tocmai în jud. Romanaţi, au aflat cam târziu despre moartea iubitului lor fiu. Neavând pe nimeni în oraş, cine crezi că i-a venit imediat în ajutor ? Un medic al spitalului, care s'a prezentat la Asociaţia corpului didactic, cerând un ajutor băneşc, pentru a-i cumpăra cosciug şi cele necesare pentru înmormântare. Cu toate că n'a avut prevederea să se înscrie ca membru la „Casa de ajutor reciproc", Asociaţia i-a venit în ajutor, pentru a fi înmormântat cu ceremonialul cuvenit unui om care a muncit dezinteresat pentru binele obştesc.

Nu mult după aceasta, ca un trăsnet vine vestea că la spitalul de contagioşi, din localitate, a încetat din viaţă învăţătoarea

Tomescu Maria, dela Ruseşti-Noi. Era în vârstă de 26 ani şi singurul sprijin la bătrâneţe al mamei sale, văduvă de războiu. Moartea, fiindu-i fulgerătoare, a surprins-o nepregătită, fără nici un ban în casă. Mama ei se sbătea în toate părţile pentru a găsi 1000—2000 lei, ca să facă faţă cheltuelilor de înmormântare strict necesare.

Şi de această dată Asociaţia şi-a făcut datoria, faţă de o colegă decedată.

In Sâmbăta Invierii din morţi a lui Hristos, încă un coleg tânăr de 24 ani, *Mina Darie*, din com. Sireţi şi-a dat obştescul sfârşit; iar în ziua de 23 Aprilie ziua marelui mucenic Gheorghe, colegii noştri din com. Scoreni l-au condus la locul de veci pe inimosul învăţător *Mihail Miron*, care moare în floarea vârstei, la 24 ani, înainte de a-şi vedea împlinite idealurile făurite pe băncile şcoalei normale. După cum vezi, în 4 luni au decedat patru colegi, trei în vârstă de câte 24 ani şi o colegă de 26".

La auzul acestor cuvinte, colegul meu se schimbă puţin la faţă, apoi cu vocea stinsă exclamă: — „Acum mă conving şi eu că moartea nemiloasă nu alege vârsta, ba din contră: ea seceră cu mai multă furie în rândurile tineretului!"

— „Aşa este, dragul meu şi lucrul e destul de explicabil. Invăţătorii mai în vârstă au trăit mai uşor în tinereţea lor. Pe atunci viaţa se scurgea liniştită, după toate legile ei firesti. Traiul era mai ieftin, iar salariile — mici ca cifră, dar mari pentru timpurile de atunci — se achitau cu o regularitate matematică.

D-v. — tineretul — aţi avut mai multe de îndurat. Pe mulţi războiul cel mare v'a apucat încă în faşe. Cei născuţi pe meleagurile Olteniei, ori Munteniei aţi fost condamnaţi de soartă, abia la vârsta fragedă de 8—10 ani, să apucaţi în toamna anului 1916 drumul pribegiei, refugiindu-vă cu părinţii sau numai cu rudele în Moldova, unde aţi îndurat cea mai grea mizerie.

In şcoalele normale, pe care le-aţi urmat după unire — din cauza greutăţilor financiare prin care a trecut ţara — n'aţi putut avea confortul şi nici mijloacele de întreţinere de altă dată. După luarea diplomei, când credeaţi că viaţa vă surâde şi vouă, mulţi

ați fost nevoiți să așteptați 2—3 ani, până să ocupați un post în învățământ.

Toate acestea au contribuit mult la slăbirea organizmului și sunteți azi — poate — mult mai predispuși tuberculozei și altor boale, decât acei pe care D-v. îi socotiți bătrâni. De aceea, am spus și spun că ar trebui să vă înscriți cu toții la „Casa de ajutor reciproc".

Tânărătul învățător — convins probabil de astădată de importanța acestei case de ajutor — scoase imediat din buzunarul hainei o foaie de hârtie, pe care scrise declarația de înscriere în societate.

Iată un gest ce trebuie imitat de toți colegii! Prin înscrierea ca membru la *„Casa de ajutor reciproc"*, faci trei mari fapte creștinești:

1. Cu o sumă mică de 150 lei (taxa de înscriere și cotizația de membru) îți asiguri viața, care poate fi oricând expusă nu numai intemperiilor naturii, dar chiar și diferitelor accidente, ce pot veni prin surpriză.

2. Prin cotribuția de 100 lei ce-o dai la moartea unui coleg, ajuți pe aproapele tău, ajuți pe camaradul cu care ai lucrat în școală pentru același scop, pentru același ideal: ridicarea nivelului cultural al poporului.

3. Prin ajutorul de peste 40.000 lei primit dela Asociație în caz de deces, alini o parte din suferințele celor cari rămân în viață și scutești părinții, soția ori copiii de a cerși pe la alții o bucățică de pâine.

In interesul tuturor colegilor este, deci, de a nu mai aștepta alte îndemnuri.

I. Cioabă.

O victorie fără primejdie, este un triumf fără glorie.

Cornéille.

Coloniile şcolare.

Odată cu sfârsitul anului şcolar, încep şi plecările la munte, sau la mare, de obiceiu a oamenilor cu stare. Unii se duc să-şi caute sănătatea, iar alţii pentru distracţii. Se duc bătrâni, tineri şi copii. Un lucru însă este de observat: Din cei plecaţi să-şi caute sănătatea, veţi găsi mai mult copii de oraşe, cari vin cu porinţii, sau cu coloniile şcolare. Ţăranii şi copiii lor, nu se pot duce la băi. Ei trebue să muncească pământul de dimineaţă şi până în seară în arşiţa dogoritoare a soarelui. Dacă tuberculoza osoasă, pulmonară şi reumatismul fac ravagii printre săteni, nimeni nu se gândeşte la aceasta. Toată atenţia e îndreptată asupra oraşelor, pe când satele cu o populaţie de 80% ţărani români sunt neglijate.

Citim că şi anul acesta se organizează mai multe colonii şcolare cu copii din şcoalele de la oraşe, pentru a pleca la munte ori la mare. Nu se vorbeşte însă nimic de copilul, elev de şcoală primară de la ţară. Aceasta este o mare nedreptate socială. Copilul din satele înşirate de la câmp, sau cel din satele răzleţe de la poalele munţilor, ca român şi fiu al acestei ţări, are nevoe de aceiaşi îngrijire şi educaţie, ca şi copilul dela oraş. Ori noi vedem că pentru copiii săraci dela oraşe se dau cărţi, îmbrăcăminte şi încălţăminte în mod gratuit.

Către finele anului şcolar, pentru copiii dela oraş s'au organizat excursiuni, s'au reprezentat filme cinematografice speciale, iar la serbarea de fine de an, celor meritoşi li s'au distribuit premii, în cărţi, coroane şi decoraţii, în timp ce copiilor dela sat nu le-a dat nimeni nimic.

Chesiiunea orgănizării de colonii şcolare în vacanţă, cu copii dela ţară, s'ar putea soluţiona cu puţine sacrificii în modul următor: Medicul de plasă va face un tabel de toţi copiii, care au nevoe de băi de mare, s'au de aer curat la munte. In acelaş timp revizoratul şcolar va însărcina 2—3 învăţători, cari vor pleca cu copiii şi-i vor supraveghea în tot timpul curei.

Mijloacele? Trebuie negreşit găsite la stat, ori la judeţ, după cum se găsesc şi pentru copiii de oraş.

E o chestie naţională ca să salvăm din ghiarele morţii pe fii cetăţenilor băştinaşi ai acestei ţări, viitorii apărători de mâine ai pământului strămoşesc.

Spiru Vutcaru.
Directorul Şcoalei Nimoreni.

Spre o nouă orientare.

Viața individuală ca și cea socială prezintă totdeauna o singură tendință constantă:—*tendința de expanziune în spațiu.*

Evoluția și progresul n'ar fi posibile fără această necesitate lăuntrică, ce veșnic ne îndeamnă spre activitate;—spre ținta supremă de explorare a profunzimei și farmecului vieții.

Pornire înăscută, această înclinare comună atât la indivizi cât și la masse, *e condiția esențială a idialismului, fericirei și singurul element de bază al solidarității sociale.* Mișcările științifice-culturale, sociale, politice, economice, și chiar războaele—istoria ne e martoră—nu sunt decât fructul acestei adânci chemări omenești. *In adâncul ființei noastre, clocotește dorul de stăpânire a universului, cu toate tainele, frumusețile și bunătățile lui.*

Lumea și viața n'ar avea nici un sens fără bucuriile sforțărilor noastre de expanziune; fără necontenita activitate a spiritului nostru. Chiar strașnica luptă pentru existență și apărarea libertății se poate încadra, în sfera acestui *principiu de gravitație umană.* Nestrămutate legi fac din om factorul evoluției și cu drept cuvânt, spune *Göethe că „numai omul singur dorește imposibilul și numai el singur poate să împrumute clipei veșnicia".*

A ușura realizarea acestei tendințe, prin fapte viabile și conforme moralei, printr'o îndrumare chibzuită, e singurul secret al educației și al guvernării în viața popoarelor. Orice oprimare, sub ori ce formă a acestei firești porniri, duce în mod fatal la distrugerea echilibrului social, iar în educație la distrămarea personalității.

Stabilind principiul „dinamismului vieții umane", cu centru de gravitate în cer, spre deosebire de cel al materiei, cu centru în pământ, să vedem acum, întrucât *pedagogia* se poate servi în atingerea idealului său luând ca punct de plecare și ca îndreptar această lege a *fluidității energiei spirituale*, ce nu este altceva decât acea *„anumită statornicie"*, pe care-o caută d-l prof. C. Narly în cartea sa *„Educație și Ideal"* „în dosul aparențelor divergente" (pag. 96) cu privire la fixarea idealului pedagogic, în decursul timpului și despre care Ellen Key în scrierea sa

„*Secolul copilului*" ne spune că: „*Natura individuală cuprinde în sine forţele care se pot desvolta în direcţia binelui*"

Realitate universală, omul, la temelia existenţei lui are o lege unică şi statornică; în mod necesar, un singur principiu îi justifică existenţa: *principiul creaţiei*. Omul creiază, după cum înfloreşte un trandafir, rodeşte un pom sau se produc fenomenele de electricitate. *Singura raţiune de a fi e să fim creatori.*

Şi după cum—împrejurările externe şi condiţiunile de creştere sau de desvoltare nu fac decât să ajute,—să faciliteze—şi să amelioreze din punct de vedere calitativ, înflorirea, ori rodirea; după cum dinamul nu face decât să capteze şi să canalizeze enargia electrică, dar care există, „în sine", prestabilită aprioric în natură, ca forţă incomensurabilă şi universală.

Tot aşa, actul creaţiei, care după d-l C. Narly: „e corelarea acţiunilor noastre după normele dictate de un *centru interior,* centru etic, şi care înseamnă productivitate, armonie, fericire",—se produce independent de orice împrejurare externă. Puterea lăuntrică de expanziune sau mai bine zis de gravitaţie spirituală face să isvorască,—să se reverse—în afară stările de conştiinţă sub forma operei de artă, de ştiinţă, de conducere, de credinţă, etc..

Educaţia, după cum ne arată şi d l prof. G. G. Antonescu, în opera sa pedagogică „*Pedagogia Generală*" „nu schimbă, nu modifică fiinţa noastră, ci îi ajută numai desvoltarea, îi indică drumul „originalităţei sale specifice", spre o activitate cât mai rodnică din punct de vedere *calitativ*". Pe lângă aceasta, meritul cel mai mare al educaţiei constă în a introduce copilul, în decursul desvoltării sale psiho-fizice, în ritmul vieţii, evoluţiei şi progresului epocei din care va trebui să facă parte integrantă.

Idealul educaţiei fiind formarea personalităţii, definită de d-l prof. C. Narly „*ca maximum de desvoltare într'o fiinţă umană a originalităţii sale specifice, în marginile principiului social prin care înţelegem armonia productivă cu mediul*"; nu ne rămâne decât ca, potrivit unei concepţii pedagogice obiective şi adegvată idealului propus, să ne fixăm în linii generale principiile ce vor trebui urmate, în vederea înfăptuirii ţintei propuse.

Astfel datorită nouii concepţii pedagogice, „*formativ—organiciste*", magistral formulată de către D-l Prof. Antonescu, —

spre deosebire de celelalte concepţii unilaterale şi prin aceasta *greşite, şcoala nouă* porneşte prin respectarea şi cunoaşterea cât mai complectă a realităţii concrete, ce constitue fiinţa tinerilor vlăstare şi conducându-le paşii în viitor, merge până a stabili o legătură continuă dela o generaţie la alta.

Evoluţia istorică a popoarelor e fructul educaţiei şi-a „originalităţii specifice" individuale.

Individualizând învăţământul printr'un proces de desvoltare „dinăuntru în afară, educaţia nouă se ridică la o treaptă de unde poate privi cu încredere spre zarea luminoasă ce se arată, spre binele omenirii. Iar pe de altă parte, această educaţie, căpătând o caracteristică socială, a cărui scop, după Natorps, este „destoinicia omului nu numai să trăiască în societate, ci să şi ea parte proprie la clădirea ei", — sfera educaţiei se lărgeşte, cuprinzând şi actele de guvernământ, care trebue să înceapă a conduce prin a educa. „Ridicarea la comunitate este lărgirea individualităţii", zice Natorps, şi „numai în comunitate dreptul individualităţii poate fi clar înţeles". Aici revine „punctul de vedere social şi naţional-social în alcătuirea personalităţii" [1]).

Educatorul adevărat nu va neglija această „notă nouă" pe care trebue s'o aducă fiecare, jertfă iubirei de Patrie şi Naţiune, de care fiecare suntem legaţi, după cum spune, *Jaurès* „prin toţi cei dinaintea şi toţi cei din urma noastră, prin tot ce s'a creiat şi tot ce vom creia, prin trecut şi viitor, prin neclintirea mormintelor şi tremurarea leagănelor".

Mai presus de cât orice, stă „personalitatea educatorului". „Ori cât de bun ar fi un principiu pedagogic, el nu e deplin realizabil fără concursul unui educator priceput". [2]).

Spre această nouă orientare să ne îndreptăm paşii, părinţi şi educatori, având totdeauna conştiinţa limpede a ceeace trebue şi cum trebue să facem. A fi educător, în adevăratul înţeles al cuvântului, este pe lângă o mare cinste şi o grea răspundere. Sacrificiul, blândeţea, bunătatea, împletite cu acel tact pedagogic, sunt armele de luptă şi adesea şi cele mai bune mijloace de înobilare a sufletelor. Un gest al educatorului, o mică

---

[1]) C. Narly. Educaţie şi Ideal.

[2]) G. G. Antonescu Bulet. Seminar. Pedag. pe an. 1926—927, pag. 21.

atenție, o încurajare, un sfat, face mai mult pentru copil, decât toată vorbăria dela ora de lecțiuni. Precizia, claritatea și simplicitatea unite cu experiența proprie a copilului, pe care învățătorul e dator s'o provoace, va da întotdeauna rezultate strălucite.

Să lăsăm pe copii să se manifeste singuri — liberi și dela sine. Mai repede ne vom ajunge scopul ce urmărim dacă, în loc de lecții de vorbire goală, vom munci zi și noapte pentru a creia *mediul*, în care intrând, copilul să *trăiască intens* felul de viață pentru care dorim a-l pregăti cu folos. „*Numai exercițiul desvoltă organul*".

Să nu uităm nici o clipă cuvintele marelui J. J. Rousseau: „*Omul e născut liber și pretutindeni e înlănțuit*".

Inv. N Olaru. — Drăsliceni.

Biruința dreptății.

In anii din urmă, corpul didactic primar a avut de înregistrat unele lovituri, nu numai de ordin moral, dar chiar și material. Pe lângă că nu ni s'a achitat salariile — în bani, sau măcar în bonuri cu o valoare mai ridicată — pe câte 4 și 5 luni din 1931 și 1932, ni se răpiseră și drepturile băneşti la gradații și avansările în grad, ba ceva mai mult: ministerul nu mai plătea nici suplinitorii învățătorilor în concedii de boală, călcându-se prin aceasta legea înv. primar.

Învățătorii, prin asociațiile județene, regionale și generale au strigat, au protestat, dar glasurile lor răsunau în pustiu. A trebuit să vină în fruntea ministerului instr. publice „Omul", care să nu se mai lase influențat de șiragul de cifre expuse în buget de ministerul de finanțe, ci să ceară sus și tare: „Învățătorilor să li se facă dreptate!"

Și iată dreptatea ni s'a făcut căci prin noul buget s'au prevăzut sumele necesare pentru plata gradațiilor, sporurilor și suplinitorilor în caz de boaiă.

Acest câștig de cauză se datorește în primul rând D-lui *Dr. Anghelescu*, Ministrul școalelor, apoi Comitetului central al Asoc., în frunte cu energicul președinte *D. V. Țoni*, cum și parlamentarilor învățători, cari au știut să apere cu toată tăria cauza învățătorească.

Mulțumire și recunoștință tuturor! I. C.

Spre fuziune.

Adunarea generală a învățătorilor județului Lăpușna din 15 Aprilie a. c. s'a pronunțat pentru fuziunea necondiționată cu asociația învățătorilor din municipiul Chișinău. Pentru realizarea acestui act de solidaritate și interes profesional, comitetul de conducere al asociației județene, conform hotărîrii din 25 Iunie a. c. propune ca pe ziua de 13—14 Septembrie să se convoace în adunare extraordinară membrii ambelor asociațiuni, când se va alege un nou comitet de conducere. Se va forma astfel o organizație mai puternică și mai solidă.

Asociația noastră județeană va câștiga din mai multe puncte de vedere. Ea va păstra și după fuziune denumirea de „Asociația învățătorilor din județul Lăpușna", cum este prevăzut și în statut. Amorul propriu al nostru nu va fi astfel cu nimica știrbit. Sprijinită cu contribuțiunile celor 200 membrii noui din oraș, în majoritate insiitutori, Asociația va realiza mai curând și mai ușor vechiul deziderat al tuturor: construirea căminului învățătorilor la Chișinău. Asociația va avea o bancă a învățătorilor, instituție ce n'am putut-o înființa din motive străine de voința noastră. Nu mai vorbesc de casa de ajutor reciproc, care va rămâne una singură și se va întări.

Uniți într'o asociație, vom putea înființa pe lângă bancă și apoi pe lângă cămin o librărie, o bibliotecă, muzeu școlar etc. Vom prevedea ca, toate averile procurate și instituțiunile înființate să rămână pe viitor ca proprietatea Asociației învățătorilor județului Lăpușna, chiar dacă se va produce vre-o ruptură între membrii orășeni și județeni.

Viitorul frumos al Asociației depinde de sinceritatea și solidaritatea noastră. Dacă sentimentele acestea vor domina în sufletul membrilor, n'avem de ce să ne temem. Cei ce fac obiecțiuni cu privire la compunerea viitorului comitet de conducere, n'au decât să convingă pe colegi să vină la adunare în număr cât mai mare și să impună voința sa la alegerea comitetului. Dealtfel, alegerile se fac odată pe trei ani. Fiecare membru conștient al Asociației poate face acest sacrificiu și trebue să vină la adunarea anunțată, care, după scopul și rostul său, va trebui să aibă caracterul cât mai solemn.

Cu sufletul deschis să ne întindem reciproc mâinile și să pornim împreună spre viitorul frumos, ce trebue să-l creiem.

V. Voiciulis.

PAGINA „ASTREI BASARABENE".

GOSPODĂRIA CĂMINELOR ASTREI.

Căminele Astrei s'au înmulțit. In fiecare sat cărturarii și gospodarii s'au înțeles ca împreună să conducă satul și oamenii.

Și în multe părți căminele au reușit să adune în jurul lor tot satul și au reușit să ridice viața satului și să deștepte oamenii din nepăsare și din întuneric.

Dar toată această viață trebue supraveghiată și îndemnată să bată același drum frumos al Astrei. De aceia s'a hotărît ca să se adune căminele în mici congrese regionale și delegații Centrului să cerceteze activitatea acestor cămine și să o îndrumeze la nevoie.

Acele cămine însă cari până în prezent n'au lucrat nimic și nici nu s'au străduit să îndemne lumea spre mai bine, vor fi desființate, pentru ca să nu se laude degeaba cu firma Astrei. Să muncească cine vrea să se laude!

E loc destul sub soare ca fie care să se poată ridica lucrând pentru dânsul și pentru societate. Noi facem cunoscut tuturora de această hotărîre, pentru ca fiecare cămin să-și adaoge la activitatea culturală și aciele necesare pentru gestiunea bănească, precum și formele absolut necesare existenței unui cămin: steagul brodat cu steaua Astrei și dosarul cu proceseleverbale despre activitatea culturală petreculă cu adulții (nu serbări școlare făcute cu elevi de școală).

Celor cari nu au activat până în prezent, le facem ultima invitație ca de îndată să pornească la organizarea căminului și începerea activității; altfel vom fi siliți să le retragem autorizația și numele Astrei.

Totodată, „Despărțământul Astrei jud. Lăpușna" înțelege să și arăte cunoștința față de cei ce activează în sânul Căminelor culturale. Deaceea, printr'o adresă vom face cunoscut Inspectoratului școlar numele învățătorilor care desfășoară o activitate rodnică pe terenul cultural la sate; deasemeni și la Mitropolie pentru cuvioșii preoți, cari — alături de învățători și ceilalți intelectuali ai satelor — lucrează pentru ridicarea nivelului cultural al poporului.

Farmacist Diaconescu D-tru.
Președ. Astrei jud. Lăpușna.

Lecţie practică.

ţinută la clasa IV primară.

Obiectul: Religia.

Subiectul: „Rugăciunea lui Isus în grădina Ghetsemani".

Material didactic: Tabloul cu „Isus în grădina Ghetsemani".

A. Lecţia recapitulativă.

Ascultarea lecţiei avute pentru acasă.

B. Lecţia progresivă.

Introducerea: Copii, în ce zi a avut loc „Cina cea de Taină"? Cine ştie ce simbolizează această „Cină" a Mântuitorului? Pentru ce s'a jertfit Isus Hristos? Ştia El că va fi răstignit? Dar că va fi vândut de unul din apostolii Lui? Cine L-a vândut? Unde a fost prins? Dar după „Cină", a mai stat Isus mult între ucenici? (Dacă nu ştiu, li se spune). Ştiţi voi pentru ce s'a dus Isus în grădina Ghetsemani? Anunţarea. Vă voiu spune eu despre „Rugăciunea lui Isus în grădina Ghetsemani".

Concreţiunea: 1. Povestirea vibrantă a propunătorului. Se povesteşte de propunător întreaga bucată. Se prezintă tabloul.

2. Reproducerea prin întrebări. Unde s'a dus Isus după Cină? Pe cine l-a luat cu El? De ce s'a dus acolo? Ce le-a spus apostolilor? Ce i-a spus Petru Lui Isus când era vorba de prinderea Lui? Ce au făcut ucenicii însoţitori, cât timp se ruga Isus? Ce le-a spus Isus? (... i-a certat).

3. Reproducerea liberă. Se povesteşte bucata de elevi (la început de cei mai buni).

Abstracţiunea: Pentru cine s'a rugat Isus în Ghetsemani? Cum a fost ruga Lui? De câte ori i-a deşteptat Isus pe apostolii Săi? De ce s'a rugat atunci în grădină? Se cade dar a fi recunoscători acestei jertfe mari pe care a făcut-o Isus pentru noi? Cum putem arăta aceasta sfântă recunoştinţă? (Se consultă cât mai mulţi copii).

Încheerea: 1. Eventual un cântec religios.

2. Ispitirea convingerilor intime ale elevilor.

3. Cuvântul vibrant al învăţătorului.

Propunător: **I. Pant. Cârlan.**

RECENZII

Cărți:

„Cum se instruește copilul" de *Felix Klein*, traducere de d-l profesor *Stelian Constantinescu*.

In cartea aceasta nu vom găsi îndrumări în vederea instrucției copiilor de toate vârstele, ci exclusiv metodele de urmat în instrucția copiilor mici dela 3—6 ani. Iar când e vorba de copiii mici dela 3—6 ani, ne amintim că această instrucție care se adresează exclusiv acestei categorii de copii se face în școalele de „grădini de copii".

Deaceea tot ce se va vorbi, tot ce se va recomanda în cartea lui Klein, va fi mai cu seamă în atenția celor care formează sufletul acestor „grădini de copii" dar fără îndoială și o sugestie fericită în marea operă a învățătorilor de toate gradele.

Când e vorba de „Grădinile de copii" se caută a se lămuri înțelesul acestui fel de școală. „Grădina de copii sau *Kindergarten* nu este o grădină de mituri unde se nasc copiii; nu este nici o grădină materială, nu este nici un parc anume făcut, precum nu este nici ramuri și flori tăiate și nici un patrat cu varză". Ci, simplu exprimat, este „un loc unde se cresc copiii într'un anumit chip". Iar în cartea aceasta se caută a se lămuri atât locul cât și *chipul* mai ales în care se cresc acești copii. Deaceea „Gr. de copii", aparența vagă și oarecum poetică, tinde să-și definească dela început țelul ei, pentruca ulterior să caute să-și fixeze și metodele ei de activitate.

„Copilul trebuie să iasă de aici vioiu, sănătos, puternic, nutrit și cu experiență mai multă decât învățătură; strein de teorie, însă obișnuit a privi faptele; nu savant, însă capabil a învăța, pregătit pentru școală și pregătit pentru viață".

Ce cuprinde dar în esență cartea lui Klein?

„Cuprinde o descriere sugestivă și captivantă a sufletului copilului cu duioșiile lui, cu emoțiile lui, cu spontaneitățile, vioiciunile, curiozitățile și pornirile lui, cu tristețele și dorurile lui, cu extrem de multele lui manifestări născute din prisosul de viață ce strigă în întreaga lui ființă, cu toate plăcerile lui, cu toate preferințele, în sfârșit cu întreg seninul, duiosul și dulcele lui suflet observat zi cu zi, vreme îndelungată la finul său, care constituie motivul principal în jurul căruia se învârtesc toate preocupările lui Felix Klein".

Și fixând în linii generale ființa sufletească a copilului, autorul urmărește instrucția și educația sa, mai întâiu în școala maternă și apoi în grădina de copii, din care conchidem că, această instrucție și educație a copilului fiind absolut naturală, mai e și în raport perfect cu simțirea și manifestările lui cele bune, pe care se caută a se desvolta și cultiva cu cea mai mare atenție.

Și dacă autorul pune această problemă a modalității în care poate și trebue să fie instruit *micuțul*, tot el caută să răspundă și să probeze elocvent că aceasta se face cu ajutorul naturii și în mijlocul ei.

In ce chip însă să procedăm la această instrucție a copilului mic? Spre deosebire de ceeace s'a făcut întotdeauna de școala tradițională când acest copil a fost socotit o ființă fără-

iniţiativă, fără spirit critic, fără voinţă *„împotriva tuturor sublimelor recoă mandări ale lui Froebel care a propovăduit atât de înălţător* „Libertatea tânărului",—Felix Klein socoteşte şi el că această instrucţie nu poate fi întemeiată decât pe cea mai largă şi mai complectă libertate.

In ce priveşte metoda grădinilor de copii, Klein—pentru o complectă edicare—înţelege să schiţeze în treacăt planurile de lecţii la care a asistat. cu aprecieri personale relativ la valoarea acestei metode.

„Pornind dela principiul că micuţul are o seamă de calităţi cari constituesc fiinţa sa omenească: simţire, delicateţă, duioşie, spirit de observaţie, curiozitate, spontanitate, iniţiativă, să se caute a i se acorda copilului cea mai largă libertate, dându-i-se numai posibilitatea de a se desvolta şi instrui singur, prin ceeace-i este mai plăcut lui, mai atractiv, mai aproape de preferinţele şi de gusturile lui".

Care va fi materialul care trebueşte îndeosebi instrucţiei copilului? Fără îndoială *„Natura* cu întregul ansamblu de fiinţe şi de lucruri aflătoare în cuprinsul ei: iarba şi florile, câmpul şi livezile, pădurea şi crângul, bolta albastră a cerului şi în sfârşit tot ce înconjoară pe copil, îi atinge ochiul şi inima, tot ce trezeşte atenţie şi interes în sufletul său".

Căci trăind în mijlocul acestei naturi *„ea îl va instrui* pentrucă ea e mângâierea, lumea şi viaţa noastră".

O chestiune interesantă în studiul lui Klein şi care ne place a o releva este referitoare la „sufletul grădinilor de copii sau ideia centrală".

Ideia centrală nu este altceva decât ceeace în Germania se numeşte obiect lunar şi care s'a numit în Franţa obiect de concentrare.

Este vorba de a se raporta toate ocupaţiile din restul zilei către un acelaş obiect de concentraţie. Astfel lucrările primăverii procură tema directă a convorbirilor, a cântecelor, a recitărilor; ele călăuzesc indirect şi alegerea ocupaţiilor manuale. In acest chip domneşte unitatea în juril copilului, fără ca el s'o presupună, ea se stabileşte în ceeace i se dă de învăţat, în ceeace se povesteşte, în ceeace el recitează, în ceeace el cântă şi până în jocurile sale.

Copilul nu se pierde într'o mulţime de amănunţimi necunoscute lui, el nu este expus a se simţi singur, neliniştit, zăpăcit sub lovitura senzaţiilor fără legătură într'o lume prea mare şi prea schimbătoare.

Prin acţiunea binefăcătoare a unei metode pe care el n'o ştie, dar care cu încetul îi înfăţişează lucrurile unul câte unul la momentul şi prin cotitura prin care el poate pricepe mai bine, impresiile îi ajung în ordine, aducând fiecare la rândul său obiectele care se urmează, care se înlănţuesc, care se explică unul pe altul şi cari, din această cauză nici nu-l obosesc, nici nu-l turbură, ci din contră, mulţumeşte în el trebuinţa de ordine şi de unitate care luceşte în fundul spiritului omenesc dela prima deşteptare.

Acesta este înţelesul şi acesta este ţelul pe care caută să-l urmărească şcoalele de grădini de copii prin metoda ideiei centrale.

I. Pant. Cârlan.

———

REVISTE:

Revista şcolii — an. XI, No. 5 Maiu 1934, organ al Asociaţiei înv. din jud. Botoşani, cuprinde articole semnate de D-nii: M. Apostol, I. R. Ionescu, M Gheorghiu, Gh Mihalciuc şi Adrian Coştiniu. In articolul *„Problema educaţiei morale“*, D-l I. R. Ionescu ajunge la concluzia că educaţia morală va da roade sigure numai într'o societate în care: 1. Dreptul la viaţă se asigură numai prin muncă proprie. 2 Posibilitatea îmbogăţirii va fi limitată. 3. Dreptatea şi omenia vor sta la baza tuturor actelor cu repercursiuni publice. 4. Ierarhizarea valorilor se va face după criteriul meritelor reale. Revista mai cuprinde recenzia unora din cele mai valoroase reviste din ţară.

Cultura Poporului — an. V. No. 5—6 pe Maiu şi Iunie 1934, revista Asociaţiei înv. din jud. Cetatea-Albă.

In primul articol al revistei „Un cuvânt pentru tinerii învăţători“, D-l D. V. Ţoni, preşedintele Asociaţiei generale, dă unele sfaturi celor abia ieşiţi de pe băncile şcoalei, îndemnându-i: *„Să-şi apere sufletul cinstit şi neîntinat, ca să nu fie pângărit în acţiuni perfide şi dăunătoare intereselor superioare ale corpului din care fac parte. Să nu fie oştire de manevră în mâna nimănui, ci oştire gata de orice jertfă numai pentru cauza înălţătoreasca“*. In articolul „Spre o şcoală nouă“, D-l T. Iacobescu conchide: *„Şcoala nouă trebuie să fie ajutată de societate, iar cel mai puternic exemplu îl pot da guvernele, al căror exponenţi trebuie să fie cei mai curaţi cei mai cinstiţi, cei mai aleşi fii ai naţiunii. Iar ministerului educaţiei poporului îi revine rolul cel mai însemnat de a coordona toate bunele intenţiuni, de a cristaliza în legi cu înfăţişare nouă, sufletul reînoit al acestui popor“*.

D-l prof. N. Ţane, care trateaza despre: „Metoda Montessori,“ cât şi D-l prof. universitar G. Bogdan Duică, prin articolul „Unificarea limbii române“ aduc o frumoasă contribuţie în luminarea multor chestiuni de ordin profesional-dăscălesc.

Gazeta Şcoalei — an. XVI. No. 4—5 Aprilie—Maiu 1934, revista Asociaţiei înv. din jud. Dolj. In cele 37 pagini, D-nii: I. Dobrian, Fl. I. Dumitrescu, Al. Băleanu, Gr. D. Chifu şi I. Pănescu, publică diferite articole, care se referă la: Politicianismul în şcoală, recrutarea organelor de control, reforma înv. primar, băncile învăţătoreşti şi diferite probleme şcolare. In articolul „Recrutarea organelor de control“, D-l H. I. Dumitrescu e de părere că „*Numai printr'o selecţionare riguroasă a organelor de control se va ridica mult prestigiul acestora şi se va avea o bună chezăşie a progresului real al şcoalei primare româneşti*“.

D-l Dobrian, în articolul *„Politicianismul în şcoală“*, critică sistemul nenorocit al amestecului persoanelor streine în treburile şcolare.

Foaia Învăţătorului — an. VII. No. 3, revista Asociaţiei înv. din jud. Brăila, pe lângă articole pedagogice, publică câteva poezii ale talantaţilor colegi: M. Lupaşcu şi I. Giuglea. Pagina folclorului cuprinde: Descântece şi superstiţi, Cântecul răsboiului mondial şi alte poezii de D-l Gr. Vioreauu. Nu lipseşte nici pagina medicală, unde D-l T. Bostan vorbeşte despre: „Păstrarea tinereţii şi întenerirea“.

Şcoala Vremii — an. V No. 5 Maiu 1934, revistă pedagogică — culturală a înv. din jud. Arad.

Partea întâia e rezervată buletinului Asociaţiei, unde e publicat raportul general al Consiliului, cum şi al Comisiei Cenzorilor despre bunul mers al Asociaţiei. In partea II-a, D-l I Bălaşa face juste observaţiuni asupra noului proect de lege al înv. primar. D-l prof. T. Mareş, într'un studiul judicios, în continuare, se ocupă de pedagogia lui D-r Giorgiu Popa.

Amicul şcoalei — an. X. No 8 Maiu 1934, organ oficial al Revizoratului şi Comitetului şcolar din jud. Cluj, apare în 16 pagini. Din articolul „Creşterea copiilor" semnat de D-l M Sasu, reţinem: „Da, familia e datoare să vină într'ajotorul şcolii în educaţia copiilor, pentrucă şcoala singură, fără concursul eficace al familiei, nu poate face nimic sau prea puţin în creşterea copiilor". Printre colaboratori mai putem număra pe D-rul C. Munteanu, care se ocupă de lucrarea „Didactică Magna" de Comenius. La sfârşit e partea oficială cu diferite ordine şi dispoziţiuni.

„Izor de viaţă",— buletinul Asociaţiei înv. din jud. Tighina, an. IX No 5-6, Maiu—Iunie 1934. Semnează articole D-nil P. Ştefănică. D-l Ţoni, Efrem Eliţa, Mircea Ispir, şi I. Cociu.

D-l profesor P. Ştefănică în articolul „Monografia sociologică şi cunoaşterea vieţii satelor", semnalează cazul unor învăţători, cari se apucă să facă monografia satului, fără a cerceta mai dinainte monografiile scrise de alţii mai pricepuţi. D-sa spune că „Monografia sociologică, fiind o ştiinţă de observaţie directă a realităţilor sociale, îţi cere să redai faptele aşa cum se petrec în realitate şi să le interpretezi desbrăcat de orice prejudecată şi nu impresia ce produc asupra ta cercetător monografist".

Şcoala Poporului — an. II. No. 2—3, revista învăţătorilor din jud Tighina, apare sub conducerea unui comitet. Numărul acesta se bucură de colaborarea D-lor: D. V. Ţoni, P. Mohoreanu, P. Ştefănucă, N. Ciomaga, G. Novgorodschi, Munteanu, Pavelescu şi alţii. Prezintă mult interes articolul D-lui P. Ştefănucă privitor la istoricul mănăstirii, „Chiţcani", pe cari locuitorii o mai numesc şi „ghimpe'n inima satului".

In articolul „Noi şi societatea" D-l C. Pavelescu. între altele spune: „Generaţia noastră dăscălească are o misiune istorică, să ne învrednicim a o conduce şi a cimenta sufletul poporului român, păstrând moştenirea lăsată, spre a fi demni faţă de jertfele strămoşilor şi faţă de amintirea urmaşilor".

Izvoraşul — an. XIII No. 5 Maiu, 1934, revistă de muzică, artă naţională şi folclor; apare la Bistriţa, în jud. Mehedinţi, sub îngrijirea D-nei Olimpia şi Pr. G N. Dumitrescu.

Deschizându-i primele pagini, dai peste cântece populare din diferite colţuri ale ţării. Urmează cântece patriotice şi şcolare, jocuri şi modele de cusături naţionale. D-l Florian Cristescu în „Câţii—mâţii" ne redă o bucată interesantă cu privire la obiceiurile noastre. Folclorul balcanic, basmele, povestirile şi legendele, glumele, hazurile, snoavele, apoi doinele şi cântecele dau acestei reviste o înfăţişare plăcută şi o face să fie gustată cu poftă, până la sfârşit, de orice cetitor.

Piesa pe teatru „Fiica nemilositivă" este moralizatoare şi poate fi folosită de învăţători la serbările şi cercurile culturale. Revista aceasta n'ar trebui să lipsească din biblioteca şcoalelor şi a Căminelor culturale.

Graiul Dâmboviţei — an. IX No. 5. Maiu 1934, revista Asoc. înv.

din jud. Dâmboviţa, apare în condiţiuni tehnice lăudabile. Scrisoarea distinsei romance Elena Văcărescu, trădusă şi tipărită sub titlul „Familia Văcăreştilor", ne răscoleşte un întreg trecut de amintiri. Chestiunile privitoare la: Excursiile şcolare, Metoda centrelor de interes, Un nou principiu didactic, „Democratismul", Religia creştină ca principiu educativ şi Şcoala în aer liber sunt bine tratate de D-nii M. O Stan, I. Platon, T. Bărbescu, N. Bănulescu şi A. Stănescu.

Satul — an. IV No. 42, pe Maiu 1934. Este una din cele mai bune reviste pentru săteni. Se bucură de colaborarea unora din cei mai buni mânuitori ai scrisului românesc ca: Andrei Udrea, Ştefan I. Macri, Marian R. Voinea, I. C. Visarion, I. C. Petrescu şi alţii. Pagina veselă, folclorul, jocurile şi diferitele ştiri din ţară şi străinătate complectează materialul şi aşa destul de bogat şi variat al revistei. Redacţia şi ad-ţia: Prelung. Polonă 13 Bucureşti III.

Revista Asociaţiei înv. din jud. Bălţi, an VII No 5, cuprinde articole semnate de D-nii: G. Cârţu, Ana Satmari, Diacon I. Filichi, V. Eşanu, T. Târâţă, Vna Tcaci. Pr. Gr. Onică şi C. Cotruţă. Remarcăm articolele: „Educaţia simţurilor la copiii din grădinele de copii" de D-na A. Satmari şi „Problema socialismului" de Diac, I. Filichi.

Din „Scrisoarea deschisă" către colegii din jud Bălţi a D-lui C, Cotruţă, se vede că şi în organizaţia învăţătorească de acolo se încearcă unele desbinări, fapt care-l face pe autorul scrisorii să îndrepte un călduros apel pe lângă colegi îndemnându-i ca să apere Asociaţia de loviturile celor ce ar încerca ca să-i slăbească puterea şi autoritatea. Adresându-se în cele din urmă colegilor, le spune: „Feriţi-vă mai ales, ca de lepră, de stâlpii cluburilor politice, cari au ambiţia să răpună capul adversarului, pentru ca apoi cu el trofeu pe tavă, să poată folosi trupul maselor pentru ambiţiile lor deşarte".

— (E drept că Asociaţiile învăţătoreşti nu trebuie considerate ca cetăţi de cucerit şi nici punţi de trecere pentru ocuparea unor posturi mai înalte în viaţa socială. Ele trebuie să rămână organisme vii, veşnic în luptă pentru ridicarea şcoalei şi a prestigiului învăţătoresc. N.R.)

BIBLIOGRAFIE.

„Scrisori către Învăţători" de P. Sf. Sa Dr. Grigorie Gh. Comşa Episcopul Aradului, Arad 1934 pagini 48, Preţul 10 Lei. Plus porto.

Viaţa de viitor a neamului nostru este strâns legată de munca spirituală a Bisericei, în colaborare cu şcoala şi armata. Actuala stare de spirit, impunând colaborarea între aceşti factori, în mod vizibil chiar şi pentru cei mai indiferenţi, P. Sf. Sa Episcopul Grigorie adresează învăţătorilor şapte scrisori, apelând la concursul lor, pentru remedierea relelor, cari primejduesc sufletul românesc.

Scrisorile relevă concepţia creştină a vieţii, necesitatea educaţiei morale formarea de coruri bisericeşti şi colaborarea pe teren cultural. Fiecare scrisoare tratează o temă bine rotunjită, iar una relevă activitatea P. Sf. Episcop Grigorie în colaborare cu şcoala, ceeace în mod vădit atrage interesul reprezentanţilor şcoalei de a colabora şi ei cu biserica. **I. C.**

Buletinul Asociaţiei.

CONVOCARE.

Conform hotărîrii Comitetului din ziua de 25 Iunie a. c, D-nii membrii ai Asociaţiei învăţătorilor din jud. Lăpuşna sunt convocaţi în adunare generală extra-ordinară în ziua de 13 Septembrie la ora 4 p. m., în localul şcoalei de Contabilitate din Chişinău (str Gogol colţ Şmidt), cu următoarea ordine de zi:

1. Fuziunea cu Asociaţia orăşenească.
2. Construirea Căminului.
3. Întreţinerea şcoalelor.

Dacă la prima convocare nu se va întruni numărul legal de membrii, adunarea se va ţine a doua zi la ora 9 dimineaţa, în acelaş local şi cu aceiaşi ordine de zi, cu orice număr de membrii.

Dar, fiindcă la ordinea zilei e şi chestiunea fuziunei, care e de o importanţă capitală pentru viitorul Asociaţiei noastre, rugăm pe toţi colegii din judeţ, cu preţul oricăror jertfe, să participe la această solemnă adunare, la care vor participa şi membrii corpului didactic primar din municipiul Chişinău.

Preşedinte, V. Voiciulis.

Secretar, N. Ermurache.

* * *

Tot în şedinţa dela 25 Iunie, Comitetul Asociaţiei l-á delegat pe D-l Grebencea Visarion cu administrarea sanatoriului dela Sergheevca.

S'a ales apoi o comisiune, care va lua contact cu diferite societăţi de construcţii, în vederea ridicării în Chişinău a Căminului învăţătoresc.

Articolele trimise spre publicare trebuiesc semnate cu numele adevărat. Redacţia nu-şi asumă răspunderea celor cuprinse în nici un articol, aceasta căzând în sarcina autorilor.

Colaboratorii sunt rugaţi a scrie concis, citeţ şi pe o singură pagină. Articolele — afară de cele de studii: psihologice, pedagogice, ştiinţifice ori literare — trebuiesc limitate.

Administraţia revistei roagă pe d-nii abonaţi să comunice la timp orice schimbare de domiciliu.

POŞTA REDACŢIEI:

Rugăm colegii din judeţ ca în orele de odihnă ale nţei de vară să mediteze asupra chestiunilor mai importante la ordinea zilei, cari privesc şcoala şi învăţământul naţional din Basarabia, comunicându-ne părerile, cum şi propunerile ce au de făcut, pentru a fi publicate în cuprinsul acestei reviste.

— ABONAMENTUL —

100 lei anual
Pentru învăţători 80 lei
Preţul unui număr 10 lei